

Шаповаленко Євген Володимирович,
доцент кафедри оперативно-розшукової
діяльності Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук, доцент
Чумаков Денис Дмитрович,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
Національної академії внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИКОННАННЯ ПИСЬМОВИХ ДОРУЧЕНЬ ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ

На практиці та в науковій літературі виділено ряд проблем, пов'язаних з діяльністю оперативних підрозділів. Переважно вони пов'язані з вельми лаконічним визначенням кримінально-процесуальної компетенції цього учасника кримінального провадження в ст. 41 КПК. Так, КПК чітко не визначає, які саме слідчі (розшукові) та негласні слідчі (розшукові) дій можуть бути доручені оперативним підрозділам. Це питання має вирішуватися в межах загальної методичної рекомендації: доручення слідчого оперативному підрозділу може мати місце лише в крайніх випадках, обумовлених ситуацією кримінального провадження, або якщо в слідчого немає навичок, необхідних для проведення негласної слідчої (розшукової) дії й він переконаний, що краще цю роботу зробить оперативний підрозділ [1].

Є певні складнощі з обсягом дій, що можуть здійснюватися при виконанні доручення. Правильно звертається увага на те, що здійснення деяких слідчих (розшукових) дій неможливо без застосування заходів забезпечення кримінального провадження [2, 379], однак ст. 41 КПК не передбачає можливості доручення проведення процесуальних дій. Тому виникає питання про можливість їх здійснення. О.В. Швидкова зазначає, що співробітник оперативного підрозділу під час виконання доручення уповноважений здійснювати інші процесуальні дії, які проводяться без ухвали слідчого судді чи погодження з прокурором, та без яких виконання дорученої слідчої (розшукової) дії стає неможливим. Наприклад, правомірним буде застосування співробітником оперативного підрозділу норм, що визначають порядок виклику особи на допит, оскільки без такого виклику проведення допиту свідка за місцем досудового розслідування стає неможливим (ст. ст. 133, 135-137 КПК України). Однак, якщо під час виконання доручення виникають підстави для проведення процесуальних дій, які мають здійснюватися за ухвалою слідчого судді, співробітник оперативного підрозділу не вправі ініціювати винесення такої ухвали [2, 379-380]. Цей підхід є логічним і обґрунтованим багаторічною практикою взаємодії слідчого та оперативних підрозділів, однак, на жаль, таким, що формально

суперечить КПК, адже виклик складно включити до процедури проведення допиту, тому формально виклик повинен здійснювати слідчий, а допит – співробітник оперативного підрозділу. Що стосується тимчасового вилучення майна, то його можна розглядати як складову огляду й обшуку, і, відповідно, вважати, що окремого доручення на це не потрібно, а вони здійснюються при виконанні доручення про огляд та обшук.

Більше того, ст. 41 КПК не передбачає можливості доручення проведення процесуальних дій, однак ч. 3 ст. 281 КПК передбачає можливість доручення їм розшуку, що суперечить ст. 41 КПК, але, враховуючи, що ст. 281 є спеціальною, вона має пріоритет при вирішенні цієї колізії. Відповідно, ця проблема може бути вирішена лише шляхом внесення змін до ст. 41 КПК щодо можливості надання слідчим, прокурором доручення для виконання «інших процесуальних дій».

Є проблема й доручень щодо проведення обшуків. Так, як звертає увагу О.Ю. Татаров, відповідно до ч. 1 ст. 236 КПК України ухвала про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи може бути виконана слідчим або прокурором і вказана норма закону не містить положень щодо можливості проведення обшуку оперативним працівником за дорученням слідчого [3, 185]. Слідчі судді в такій ухвалі зазначають безпосередньо слідчого, якому надається дозвіл на обшук (ініціатора слідчої дії, який склав клопотання) [4, 69]. Слід звернути увагу на те, що ст. 236 КПК взагалі позбавляє слідчого суддю можливості дати доручення оперативному підрозділу чи його співробітнику на виконання ухвали про обшук. Лише для виконання ухвали, постановленої в порядку ст. 166 КПК, є виняток – слідчий суддя, суд доручає забезпечення проведення обшуку слідчому, прокурору або підрозділу поліції.

На підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що в роботі підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, виникає безліч проблем як правового так і процесуального характеру. Вирішити ж їх багато в чому допомагає необхідність вдосконалення чинного законодавства, яке регулює діяльність оперативно-розшукової діяльності, для надання працівникам оперативних підрозділів більше прав та можливостей для більш чіткого та ефективного виконання поставлених перед ними завдань.

Список використаних джерел

1. Бесчастний В.М. Правила взаємодії слідчого з оперативними підрозділами з розкриття злочинів за новим Кримінальним процесуальним кодексом України // Розкриття злочинів за новим Кримінальним процесуальним законодавством України: Матеріали науково-практичної конференції «Розкриття злочинів за новим Кримінальним процесуальним законодавством України», 8 листопада

2012 р. – К: Нац. акад. внутр. справ, 2012. – С. 6-8. (дата звернення 21.03.2023р.)

2. Швидкова О.В. Процесуальні повноваження оперативних підрозділів на стадії досудового розслідування // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. - Серия «Юридические науки». – Том 26 (65). - 2013. - № 2-1 (Ч. 2). - С. 377-383. (дата звернення 21.03.2023р.)

3. Татаров О.Ю. Застосування деяких положень КПК України потребує унормування // Митна справа. – 2013. - № 4(88). – Ч. 2. – Кн. 1. – С. 182-187. (дата звернення 21.03.2023р.)

4. Татаров О. Особливості досудового розслідування за Кримінальним процесуальним кодексом 2012 року // Слово Національної школи суддів України. – 2013. - № 4 (5). – С. 63-70. (дата звернення 21.03.2023р.)

Шевчишена Катерина Петрівна,

здобувач Науково-дослідного інституту
публічного права

ОКРЕМІ ВИДИ ШАХРАЙСЬКИХ СХЕМ ІЗ КРИПТОВАЛЮТОЮ

На початку третього тисячоліття в умовах європейської та євроатлантичної інтеграції перед Україною постає комплекс надзвичайно актуальних проблем протистояння сучасним викликам і загрозам, зокрема виявам організованої й професійної злочинності, на ефективність розв'язання яких впливають політична нестабільність, незавершеність економічних реформ, значна міграція і маргіналізація населення унаслідок тривалої збройної агресії та інші об'єктивні чинники [1, с. 8]. За результатами аналізу довідкової літератури з'ясовано, що найпоширенішими видами кіберзлочинів, злочинними що вчиняються організованими групами та організаціями, є: 1) Інтернет-шахрайство (фішинг, вишинг, смішинг); 2) криптошахрайство (шахрайство, пов'язане з обігом криптовалюти) [2, с. 449].

Останнім часом особливої популярності серед злочинних об'єднань набуло поширення вчинення шахрайства в Інтернеті з криптовалютами або криптошахрайство – це не новація 2020/2021 року, адже хоч ринкова капіталізація криптовалют вибухнула саме останнім часом, однак шахрайські схеми застосовують ще від часів появи біткойна (BTC) [3; 2, с. 449].

Під криптозлочинністю слід розуміти сукупність системних протиправних дій, які здійснюються щодо криптовалюти або з її використанням. Оскільки це явище перебуває на стадії свого інституційного становлення, застосування цього поняття є досить умовним. Можна виділити 3 сектора криптозлочинності: незаконний